

Ozir po svetu.

Davki v Evropi.

Leta 1864. so znašali davki v 49 evropskih državah okoli 11 tisuč (tavžent) milijonov frankov; od teh jih je prišlo na Francozko 2075 milijonov, na Angležko 1750, na Rusko 1500, na Avstrijo 1290, na Laško 935, na Španjsko 300, na Prusko 534. Od tega silnega zneska so armade dobile okoli 5000 milijonov, uradniki 1700 milijonov, in le 125 milijonov se je obrnilo na šole. Kar je čez to ostalo, se je po odbitih dohodkih vladarjev in po poplačanih obrestih državnih dolgov obrnilo za državne fužine, fabrike, za kovanje denarjev, za tabakarije in solarnice. — Leta 1854. so vsi davki znašali le 6250 milijonov frankov, tedaj so se davki v desetih letih, to je, od leta 1854. do leta 1864. povikšali za 4750 milijonov, tedaj blizo za 2 tretjini!! Ako se bojo davki v tej meri povikševali, bode butara davkov v vseh evropskih državah leta 1874 znašala okoli 18 tisuč milijonov frankov — in vprašanje je, kako se bode nabral ta znesek, ker se vé, da že zdaj ljudje zdičujejo pod jarmom silnih davkov? Ali so možje, ki držijo krmilo vladino v svojih rokah, že kaj pomislili, kaj neki bode, ako bojo davki rastli v tej meri, kakor so rastli poslednjih 10 let?

Dopisi.

Iz Hrvaškega 20. sept. R. (*Tristoletnica v Zrinu*.) Čitatelji „Novic“ vedó, da se je imela obhajati tristoletnica neumrlega junaka hrvaškega Nikola Šubića 8. dne t. m. na mnogih krajih. Pa bilo je veliko več dima, kakor plamena. Velik je bil glas, pa malo narodne srčnosti. Tudi v rojstnem kraju viteškega junaka, v gradu Zrinskem, bila je namenjena ona svečanost, ki so jo vsi domoljubi zahtevali, al — ni bilo ne duha ne sluha o nji! Le mala peščica prijateljev iz bližnje okolice se je snidla v omenjenem gradu, kateri, dobro znávši ovire zaradi tristoletnice, so bili izgled vsem domoljubom. Žalostna res je o tem ljudska nevednost. Ko smo namreč prišli v Zrin, nas vse gleda, kaj da hočemo sè zastavami narodnimi itd. Pa kmalu pridere ljudstvo za nami, jezé se, da jim nihče ničesa ni kazal. Še celó katoliški pop, kateri je dobro naš prihod in tristoletnico znal, je odšel v bližnjo župo (faro), namesti da bi bil v domači cerkvi sv. mašo bral in tako svečanost povikšal. — S petjem slovenskih pesem, narodnim plesom, čašo dobrega vina itd. smo slavili in častili neumrlega junaka, dokler nas ni trda noč prisilila, da se vsak na svoj dom vrne. — Tako je obhajala mala, pa mnogo vredna družbica tristoletnico v Zrinu, pri kateri priliki še omeniti moram, da so bili Slovenci, kateri so jo vredili, — in večidel Slovenci, ki so jo obhajali.

Iz Koroškega 18. sept. P. — Nikjer menda ni narodna ravnopravnost, katero po pravici zahtevajo Slovenci, tako revna kakor pri nas na Koroškem. Pri c. kr. deželni sodnii v Celovcu, kamor spada najmanj 150.000 Slovencev, tedaj dobra tretjina, neki le dva gospoda svetovalca razumeta slovenski. Po takem ne vemo, kako bi mogoče bilo sestaviti popolen senát, ako gré za obsojo človeka, ki zná le slovenski in se je ukrivičil tacega hudodelstva, za katero postava odločuje kaznen od 5—10 let ječe? Prav taka je tudi pri c. k. državni pravdnii; samo gosp. državni pravdnik je trden v slovenščini, njegova dva namestnika ne razumeta slovenski. Treba je tedaj na Koroškem tolmačev, kjer biva med komaj 400.000 stanovalci 150.000 Slovencev! Naj reče kdo: ali tolmači nadomestujejo ravnopravnost? Gledé na tako napako se tedaj trdno

zanašamo, da bode sl. ministerstvo pravosodja zdaj, ko je služba c. kr. deželnega sodniškega svetovalca v Celovcu izpraznjena, poslalo na to mesto možá, ki je v besedi in v pismu trden v slovenščini, ktera je v tacih okolščinah vsacemu ondašnjemu uradniku živa potreba. Da je to tako, očitvidno pričajo — tolmači!

Od sv. Trojice na Štaj. F. — Ako vam, drage „Novice“ po dovršenih preskušnjah o ljudskih šolah doljnega Štajarja nekoliko vrstic pišem, ne bote se čudile, ako vam povem, da v obče naše šole ne napredujejo tako, kakor je živa potreba. Videli smo, da učitelji otroke 3. razreda isto učijo, kar je že drugemu, v mnogih predmetih celó prvemu razredu dostojno, in da se vsi predmeti preveč mehanično učijo: učenci čitajo, pišejo, pa večidel ne vejo kaj. Morda bi se dalo tudi kaj več storiti o spoznavi sveta in narave itd., o zgodovini domači ne slišijo nič. Vaj v govorjenji in spisovanji pravilnih spisov, ktere so človeku potrebne, kakor vsakdanji kruh, celó pogrešamo. Zato dobivamo starši od naših vojakov liste, da se Bogu smili, zamotane kakor klopko, brez vse podobe. Kdor je imel priliko, s ptujimi, severnimi vojaki govoriti, ta se je prepričal, da prostak govori in piše omikano kakor naši častniki. — V poljedelstvu otroci že zadostujejo, ako katero drevce vcepiti znajo. — Lepo bi bilo, ako bi naši učitelji deco učili zgodovino našo, če tudi prav na kratko, da sliši prošlost, teže, slavo našega junaškega národa. Naš Krempelj nam je knjigo spisal, katero naši ljudje zeló častijo, in se tedaj v mnogih rokah nahaja. Al boljšanja naših ljudskih šol se ne nadjamo, dokler se učiteljem ne zboljša njihov stan, da bodo bolje plačani in da dobivajo svojo plačo z drugimi uradniki vred, da ne beračijo svojega živeža po županii; kajti tako so služabniki prostega kmeta, odvisni celó od svojega učenca. Počasi jim postane beračenje navada, in je napravi zeló surove. Ako jim na pr. krme za živino, ali v kuhinji kaj zmanjka, poprosijo samo učence, da oni ali njihovi stariši mu prinesó mleka, sená, slame, česar po svoji kolekturi ne dobivajo. Ne upa si tedaj tak učitelj svojih učencev kaznovati, zlasti bogatejih ne, kateri po takem večidel za siromaškimi v uku zaostajajo. Da vendar pri skušnji ne bi „prevrgli“, izurijo si kakih pet dečkov in toliko deklic, in to so tiste v „Novicah“ omenjene „grešne ovčice“, ktere se za vso šolo pri skušnji potiti morajo. Težko je tedaj v tacih okolščinah, da bi otroci bogatih staršev na koncu leta šolskih premij ne dobili, sicer učitelju prihodnje leto dober vrelec usahne. Tako se bogati sami okanjujejo, siromaški pa otroke domú jemljejo, rekoč: kaj bi se moj deček okoli potepal, saj se tako nič ne naučí! To je, dragi čitatelj, živa istina! — Mnoge naše šole pa so slabe zato, ker so učeniki slabi; mnogi se za šolo ne brigajo, kakor bi trebalo, in le za posestvo svojo skrb imajo. Da bi se kaj hasnovitega sami še naučili, zato jim ni mar, akoravno se niso več učili, kakor tretji normalni red, in kratke mesence pripravništva. Gospodje duhovniki, kateri jim s čim postreči hočejo in jim koristne bukve, „Novice“ ali „Šolskega Tovarša“ posodujejo, da bi se kaj hasnovitega iz njih naučili, dobivajo je za pol leta, ako pred listi niso bili razrezani, tudi cele nazaj! Pa tudi pomočnika nočejo imeti, bojé se, da bi je prekosili; izgovarjajo se, da ga ne morejo rediti, čeravno si kupijo posestva, ker je županija dobro oskrbuje. — Ali bi po vsem tem naš preč. konzistori, kateri je ljudski šoli neposreden predstojnik, ne imel bolje paziti nad vedenjem učiteljev naših, da bi ljuliko ločil od zdravega žita, to propuščamo drugim v razsodbo. Le dobre ljudske šole so prave odgojiteljice mladosti, prava semenišča duševnega izobraženja. Dandanes se svet zeló ozira na šole, ker so one izvir duševnega izobra-